

**Пухтій Т. М.**, студентка,  
Навчально-науковий Юридичний інститут,  
Національний авіаційний університет, м. Київ  
Науковий керівник: Жмур Н. В., к.ю.н.

## **КОСМІЧНЕ ПРАВО НА МЕЖІ ТИСЯЧОЛІТТЯ**

Діяльність з дослідження та використання космічного простору привела в другій половині минулого століття до народження спеціальної галузі міжнародного публічного права – міжнародного космічного права, появу якого пророкували ще на початку ХХ століття як письменники-фантасти (А. Кларк), так і видатні вітчизняні та зарубіжні юристи-міжнародники (Е. Лауде, В. Зарзар, В. Мандл, Є. Коровін та ін.) [1, с. 18].

В останні 20-30 років, процеси комерціалізації космічної діяльності, насамперед супутникових телекомунікацій та послуг з космічних запусків, потягнули за собою бурхливий розвиток світового ринку космічних послуг і технологій із залученням до операцій на ньому підприємств та організацій недержавного сектора, що привело, своєю чергою, як до зростання ваги міжнародного економічного права, так і активного втручання міжнародного приватного права у врегулюванні діяльності розширеного кола суб'єктів цього ринку. У зв'язку з цими обставинами з 80-х років минулого століття виникає необхідність модернізації існуючих на той час норм міжнародного космічного права.

Це дало підстави у 1990 році одному з корифеїв вітчизняного міжнародного права, професору В. С. Верещетіну в збірнику, підготовленому інтернаціональним колективом авторів [2, с. 6], вперше сказати про створення умов для появи міжнародного приватного космічного права.

Наприкінці ХХ століття, розвиток космічної діяльності, пов'язаний з експлуатацією новітніх космічних засобів, тенденціями до інтерналізації за складом учасників і глобальності за своїми наслідками, потребує радикально нових підходів до питань про контроль за діями неурядових юридичних осіб на національному та міжнародному рівнях. Не менш гостро, постали питання про правовий статус нових суб'єктів такої діяльності, про захист прав інтелектуальної власності та передачі космічних технологій, про дедалі зростаючу відповідальність держави за космічну діяльність під її юрисдикцією, про запобігання можливій шкоді тощо.

На початку минулого століття, першим серед вітчизняних і зарубіжних вчених-юристів видатний український юрист-міжнародник академік Корецький В. М. у своїй праці про міжнародне господарське право зміг переконливо обґрунтувати об'єктивну необхідність

міжнародного торгівельного обміну у тій системі правових норм, яку ми сьогодні називаємо транснаціональним торговим правом (*lexmercatoria*). Як справедливо зазначав В. М. Корецький, «... раз існують світогосподарські відносини, значить, повинні існувати (і дійсно існують) норми, що регулюють ці відносини. А раз існують норми, що регулюють цю групу відносин, то (за виключного розвитку узагальнюючих тенденцій в праві) повинна була народитися система цих норм» [4, с. 120-121].

На думку В. М. Корецького, оскільки «міжнародний торговий оборот не знаходить підходящих норм в офіційних джерелах, він шукає шляхи позадержавного регулювання». Під цим В. М. Корецький мав на увазі типові договори, міжнародні звичаї та комерційну практику, тобто все те, що сьогодні йменується нормами транснаціонального торгового права (*lexmercatoria*). Надзвичайно важливе значення має також висновок, зроблений В. М. Корецьким, відносно переваг методу єдиного і безпосереднього правового регулювання в галузі міжнародних комерційних відносин» [3, с. 64-67].

Діяльність ООН та її внесок у розвиток міжнародного космічного права не обмежується, лише діяльністю Комітету з використання космічного простору в мирних цілях. Важлива та необхідна робота, яка виконується в межах ООН – це організація та проведення міжнародних конференцій з космосу в процесі роботи яких держави світу намагаються вирішити глобальні сучасні проблеми, пов'язані з космічною діяльністю та використанням космічного простору.

Зазначимо, що провідне місце в космічних програмах країн світу відводиться сьогодні розробці та впровадженню проектів загальнолюдської цінності, орієнтованих на вирішення глобальних земних проблем.

Слід зазначити, що виникнення, формування і розвиток космічного права як галузі тісно пов'язане із законодавчим виділенням діяльності в сфері дослідження і використання космічного простору, та що саме космічне законодавство, як зовнішня форма космічного права, є новою галуззю в системі законодавства України, яке за своєю формою становить сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, а за своїм нормативним змістом – сукупність правових норм, спрямованих на регулювання космічних відносин, які на сьогодні містяться в різноманітних законодавчих актах різногалузевої спрямованості.

Від самого початку космічної ери держави, що брали участь у дослідженні та використанні космічного простору, були зацікавлені у прийнятті на міжнародному рівні документів, які б регулювали національну діяльність у космічному просторі. Національне право не мало можливостей поширюватися на космічний простір (космічну діяльність), оскільки, по-перше, як відомо, національне право діє лише в рамках держави й обмежене її суверенітетом, або діє на територіях чи об'єктах

підії юрисдикцією; по-друге, сама космічна діяльність провадиться у просторі, на який не поширюється національний суверенітет; по-третє, з моменту запуску двигунів на космічний об'єкт починає поширюватися дія норм як міжнародного публічного (загального) права, так і дія норм міжнародного космічного права, могли бути автоматично перенесені до національного космічного права України.

#### *Література*

1. Международное космическое право: учебник / отв. ред. Г. П. Жуков, Ю. М. Колосов. – М.: МО, 1999. – 360 с.
2. Новое в космическом праве: на пути к международному частному космическому праву: сб. ст. – М.: ИГПАН, 1990. – 149 с.
3. Международное частное право. Современные проблемы. – М.: LAW: [ТЕИС], 1994. – 207 с.
4. Корецкий В. М. Избранные труды: в 2 т. – Т. 1 / В. М. Корецкий. – К.: Наукова думка, 1989. – 301 с.

УДК 656:32(061.1ЄС)(043.2)

**Сай Р. Є.**, студентка,  
Навчально-науковий Юридичний інститут,  
Національний авіаційний університет, м. Київ  
Науковий керівник: Жмур Н. В., к.ю.н.

### **ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТРАНСПОРТНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС**

Європейська економічна інтеграція у сфері транспорту здійснюється на принципах міжнародного економічного права, що стосуються ринку транспортних послуг як однієї з галузей міжнародної економіки, а також шляхом запровадження спільної транспортної політики, яка віддзеркалює наднаціональний характер європейської інтеграції. Правовими засобами, що забезпечують здійснення спільної транспортної політики, виступають акти інститутів Євросоюзу та міжнародні договори, учасниками яких є держави-члени Євросоюзу і треті країни.

Транспорт – це найбільший сектор економіки, який забезпечує близько 10 % ВВП ЄС. У Європі, за даними Європейської дорожньої федерації на 2015 р., працівники тільки автотранспортної галузі становили близько 17,5 - 18,0 млн чоловік, 65 % з них працювали на наземному транспорті (в який включають залізниця й автошляхи, внутрішні водні шляхи), 2 % були зайняті на морському транспорті, 5 % - в авіаційному. Ще 29 % працювали у допоміжних або суміжних сферах: у вантажно-розвантажувальних роботах, зберіганні, транспортних і туристичних агентствах. Середній зростання пасажирських перевезень у 1995-2015 р. склав 1,9 % в рік, а зростання вантажних перевезень за той же період -